

Beslut vid regeringssammanträde den 8 februari 2007

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare ska utarbeta ett förslag till språklag, där svenska språkets status regleras. Utredaren ska även överväga om det i en sådan lag bör införas bestämmelser om de nationella minoritetsspråken och det svenska teckenspråkets ställning. Frågan om svenska språket i internationella sammanhang bör även belysas.

Bakgrund

Den tidigare regeringen beslutade i september 2005 propositionen Bästa språket – en samlad svensk språkpolitik (prop. 2005/06:2). I propositionen behandlades de förslag som lämnats av Kommittén för svenska språket (Språkkommittén) i betänkandet Mål i mun – Förslag till handlingsprogram för svenska språket (SOU 2002:27). Regeringen föreslog fyra nationella språkpolitiska mål. Riksdagen beslutade i enlighet med förslaget (bet. 2005/06:KrU4, rskr. 2005/06:89).

Beslutet innebär att riksdagen har antagit fyra nationella språkpolitiska mål, där det första målet är att svenska språket ska vara huvudspråk i Sverige. Av målen framgår det också att svenskan ska vara ett komplett och samhällsbärande språk, att den offentliga svenskan ska vara vårdad, enkel och begriplig och att alla ska ha rätt till språk: att utveckla och tillägna sig svenska språket, att utveckla och bruka det egna modersmålet och det nationella minoritetsspråket och att få möjlighet att lära sig främmande språk.

För att målen med språkpolitiken ska nås har den av staten finansierade språkvården samordnats och förstärkts från och med den 1 juli 2006. Språkvården inordnades då i myndigheten Institutet för språk och folkminnen (tidigare Språk- och folkminnesinstitutet). Samordningen möjliggör samlade och utökade insatser för det svenska språket, svenskt teckenspråk och de nationella minoritetsspråken finska, meänkieli, romani chib och jiddisch. Sametinget har fortsatt ansvar för språkarbetet för det nationella minoritetsspråket samiska. Inom olika områden, t.ex. utbildningspolitiken och kulturpolitiken, görs insatser dels för att stärka språkundervisningen, dels för litteratur och läsning. Stödet till myndigheternas klarspråksarbete breddas.

Utredningen Översyn av teckenspråkets ställning överlämnade i maj 2006 betänkandet Teckenspråk och teckenspråkiga. Översyn av teckenspråkets ställning (SOU 2006:54). Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I propositionen Bästa språket bedömde den tidigare regeringen att Språkkommitténs förslag om en lag om svenska språket inte borde genomföras, bl.a. mot bakgrund av den kritik mot förslaget utformning som flera remissinstanser framförde. I stället kompletterades Språkkommitténs förslag om språkpolitiska mål med ett mål om att svenska språket ska vara huvudspråk i Sverige.

Språkkommittén konstaterade att mot bakgrund av samhällsutvecklingen kan svenska språket i likhet med många andra språk riskera att på sikt trängas undan av mer dominerande språk inom vissa områden i samhället. Tillgången till det svenska språket är av central betydelse för de människor som verkar och bor här. Det är en förutsättning för att fullt ut kunna delta i det svenska samhället och för en levande demokrati.

Regeringen har tillsatt ett globaliseringsråd för en allsidig belysning av och samhällsdebatt om de förändringar som Sverige möter. Rådet bör bl.a. dra lärdom av olika länders integrationsarbete ur ett brett perspektiv. Detta rymmer även språkkunskapernas betydelse för medborgarskap och värdet av en blandad arbetskrafts- och flyktinginvandring för att underlätta en fungerande integration i Sverige.

Regeringen bedömer att arbetet med att stärka det svenska språkets ställning bör fortsätta. I budgetpropositionen för 2007 (prop. 2006/07:1) uttalade regeringen att en lag som slår fast svenska språkets ställning bör införas.

Nuvarande reglering

Det finns inga föreskrifter i svensk lag som slår fast svenska språkets ställning. En förklaring till detta är förmodligen att det sedan länge ansetts självklart att det gemensamma språket i Sverige är just svenska. I några författningar finns dock föreskrifter om svenska språkets användning i vissa situationer.

I förvaltningslagen (1986:223) och verksförordningen (1995:1322) finns bestämmelser om att myndigheter ska använda ett klart och begripligt språk i skrivelser och beslut samt sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt när en enskild är part. En liknande reglering finns i förvaltningsprocesslagen (1971:291). Vidare framgår det av patientjournalagen (1985:562) att journaler inom hälso- och sjukvården ska skrivas på svenska.

Sverige är ett land präglad av kulturell och etnisk mångfald. Förutom svenska språket används ett stort antal språk, t.ex. svenskt teckenspråk och de nationella minoritetsspråken. År 2000 ratificerade Sverige den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk och därmed erkändes samiska, finska, meänkieli, romani chib och jiddisch som nationella minoritetsspråk i Sverige. För samiska samt finska och meänkieli finns lagar som ger rätt att använda språken i kontakt med förvaltningsmyndigheter och domstolar i vissa kommuner i Norrbottens län där språket har lång tradition (lagarna [1999:1175] och [1999:1176] om rätt att använda samiska respektive finska och meänkieli hos förvaltningsmyndigheter och domstolar). Lagarna innefattar också möjlighet till förskoleverksamhet och äldreomsorg helt eller delvis på dessa minoritetsspråk. Utredningen om finska och sydsamiska språken lämnade i maj 2005 och februari 2006 betänkanden med förslag till utvidgning av det finska och det samiska förvaltningsområdet (SOU 2005:40 och SOU 2006:19).

Redan 1981 slog riksdagen, i samband med behandlingen av budgetproposition, fast att barndomsdöva för att kunna fungera sinsemellan och ute i samhället måste vara tvåspråkiga, teckenspråk och svenska. År 1983 infördes en ny läroplan för specialskolan där det anges att undervisningsspråket för döva elever i specialskolan ska vara teckenspråket.

Den rätt att under vissa förutsättningar få modersmålsundervisning som finns enligt grundskoleförordningen (1994:1194), gymnasieförordningen (1992:394) och motsvarande skolformsförordningar bör också nämnas i detta sammanhang.

Uppdraget

En särskild utredare ska utarbeta ett förslag till språklag. De av riksdagen godkända språkpolitiska målen ska vara en grund för arbetet, liksom de överväganden som Språkkommittén gjorde i fråga om en språklagstiftning. Utredaren ska i det sammanhanget även beakta de synpunkter som framkommit vid remissbehandlingen av kommitténs förslag.

En lagreglering ska avse svenska språkets status och ge en tydlig signal om den vikt som svenska språket har. Utredaren ska också överväga om det i en sådan lag bör införas bestämmelser om de nationella minoritetsspråken och det svenska teckenspråkets ställning. Frågan om svenska språket i internationella sammanhang bör även belysas.

Utredaren ska ta sin utgångspunkt i Språkkommitténs bedömning att en språklag inte bör reglera språkriktighetsfrågor eller språks användning inom olika områden, utöver den offentliga förvaltningen. Inte heller bör sanktioner knytas till en språklag.

Utredaren ska analysera vad ett förslag till språklag får för konsekvenser för andra författningar och i förekommande fall lämna författningsförslag. Om utredaren lämnar förslag med ekonomiska konsekvenser ska förslag till finansiering redovisas.

I uppdraget ingår inte att lämna förslag till ändringar av grundlag. Grundlagsutredningen (dir. 2004:96) har i uppdrag att göra en samlad översyn av regeringsformen. Utredaren bör

därför hålla sig informerad om Grundlagsutredningens arbete till den del det kan beröra svenska språket.

Redovisning av uppdraget

Utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 december 2007.

(Kulturdepartementet)